

Sygn. akt I C 18/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2018 r.

Sąd Rejonowy w Tczewie I Wydział Cywilny

Przewodniczący Sędzia Sądu Rejonowego Anna Ostrowska - Liss

Protokolant Sekretarz Sądowy Monika Pietruszewska

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2018 r. w Tczewie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko D. B.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej D. B. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w B. kwotę 4.136,23 zł (cztery tysiące sto trzydzieści sześć złotych dwadzieścia trzy grosze) wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od 23 kwietnia 2016 r. do dnia 6 kwietnia 2018 r., nie przekraczającymi jednakże wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie,

I. zasądzoną w punkcie I kwotę roszczenia głównego rozkłada na 35 rat: 34 pierwszych w kwotach po 120 zł (sto dwadzieścia złotych), zaś ostatnia w kwocie 56,23 zł (pięćdziesiąt sześć złotych dwadzieścia trzy grosze), płatnych w terminach miesięcznych, do końca każdego kolejnego miesiąca, poczynając od miesiąca, w którym uprawomocni się niniejszy wyrok, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek zwłoki w terminie płatności każdej raty;

II. umarza postępowanie w zakresie kwoty 500 zł (pięćset złotych),

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

IV. nie obciąża pozwanej kosztami procesu.

Sygn. akt I C 18/18

1 Uzasadnienie

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. złożył pozew przeciwko D. B. o zapłatę kwoty 5.574,63 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 23 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie weksla z dnia 4 listopada 2015 r. do zapłaty w dniu 22 kwietnia 2016 r. kwoty 5.712,63 zł. Powód wezwał pozwaną do wykupu weksla. Pozwana wpłaciła do dnia wniesienia pozwu 138 zł, jednak zaprzestała spłacania reszty roszczeń. Wezwanie do dobrowolnego spełnienia świadczenia okazało się bezskuteczne.

Powód został zobowiązany do złożenia pisma przygotowawczego, w którym miał wyjaśnić: a) jakim tytułem dochodzona jest kwota objęta pozewem (w tym jej poszczególne składniki określone w wypowiedzeniu umowy z dnia 23 marca 2016 r. poprzez odwołanie do zapisów umowy; ile wynosiła kwota realnie przekazanego stronie pozwanej

kapitału, a ile wynosiła kwota, jaką wedle umowy miała zwrócić strona pozwana i na poczet jakich opłat miała strona pozwana uiścić różnicę między tymi kwotami), b) w jaki sposób kwota ta została wyliczona (w przypadku odsetek wykaże, za jaki okres, od jakich kwot i wedle jakiej stopy są naliczane, a także jakie zdarzenie spowodowało wymagalność zobowiązania; w przypadku wpłat pozwanej wyjaśni, w jaki sposób wpłaty te zostały rozliczone; w przypadku gdyby składały się na dochodzoną kwotę ewentualne dodatkowe opłaty wykaże za jakie czynności zostały one naliczone i jak została ustalona ich wysokość) – pod rygorem pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

W odpowiedzi na zobowiązanie powód w piśmie z 2 marca 2018 r. wyjaśnił, że wysokość dochodzonej kwoty stanowi suma wekslowa, na jaką został wystawiony prawidłowo wypełniony weksel in blanco, uwzględniająca wpłaty z tytułu umowy pożyczki już dokonane przez pozwaną. Równoległe powód wskazał, że po dniu wniesienia pozwu pozwana spłaciła dodatkową kwotę 500 zł, w związku z czym powód cofa pozew w tym zakresie ze zrzeczeniem się roszczenia. Odnosząc się do składników sumy wekslowej powód wyjaśnił, że na dochodzoną kwotę składają się kwoty wyszczególnione w załączonym do pozwu wezwaniu do wykupu weksla z dnia 23 marca 2016 r., tj:

- kwota niespłaconej pożyczki w wysokości 4.692 zł,
- kwota obliczona na podstawie pkt 11.2a postanowień umowy 19,24 zł, tj. kwota z tytułu maksymalnych odsetek umownych na poziomie czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP z dnia zawarcia umowy,
- kwota obliczona na podstawie pkt 11.2b postanowień umowy 938,40 zł, tj. kwota z tytułu kosztów windykacji, przy czym kwota ta nie może przekraczać 20% kwoty niespłaconej pożyczki,
- kwota obliczona na podstawie pkt 11.2.c postanowień umowy 60 zł, tj. kwota z tytułu opłat za wydane zaświadczenia i wysłane monity w wysokości 15 zł za jedno wezwanie,
- umowne odsetki dzienne obliczone na podstawie pkt 13.1 postanowień umowy 2,99 zł, tj. odsetki umowne na poziomie czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP.

Na rozprawie w dniu 23 marca 2018 r. pozwana oświadczył, że zawarła z powodem umowę pożyczki i dokonała jej spłaty w zakresie przedstawionym przez stronę powodową. Jednocześnie pozwana oświadczyła, iż nie została poinformowana o tym, aby wizyty windykatorka w jej domu były obarczone dodatkowymi opłatami, tym bardziej, że windykatork nie odbierał od niej rat pożyczki. Pozwana nie zdawała sobie również sprawy z faktu, iż część kosztów pożyczki stanowi składka ubezpieczeniowa, ale nie kwestionuje tego rodzaju zobowiązania. Z uwagi na swoją trudną sytuację majątkową i życiową, wywołaną przewlekłą chorobą mięśnia sercowego, pozwana wniosła o rozłożenie należnej od niej kwoty na raty po 100 zł.

Stanowiska stron nie uległy zmianie do zamknięcia rozprawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 3 listopada 2015 r. pozwana D. B. zawarła z powodem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w B. umowę pożyczki gotówkowej nr (...). Mocą tej umowy powód udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 4.664,00 zł. Z kwoty udzielonej pożyczki zostały potrącone koszty ubezpieczenia (2.301,00 zł) oraz koszty opłaty przygotowawczej (363,00 zł). Za udzielenie pożyczki pożyczkobiorca zobowiązał się zapłacić pożyczkodawcy wynagrodzenie umowne, liczone od całkowitej kwoty pożyczki, wynoszące 304,00 zł. Całkowita kwota pożyczki, wypłacona pozwanej, wyniosła 2.000,00 zł. Wysokość miesięcznej raty wyniosła 138,00 zł. Całkowity koszt pożyczki wyniósł 2.968,00 zł. Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania wyniosła 109,81%, zaś Roczna Stopa Oprocentowania – 9,70%. Okres spłaty wyniósł 36 rat. Całkowita kwota do zapłaty wyniosła 4.968,00 zł. Zgodnie z pkt 2.5 umowy opłata przygotowawcza to opłata za czynności faktyczne związane z rozpatrzeniem wniosku, przygotowaniem oraz zawarciem umowy oraz udzieleniem pożyczki.

Pożyczkobiorca zobowiązał się do spłaty całkowitej kwoty do zapłaty, stanowiącej sumę całkowitego kosztu pożyczki oraz całkowitej kwoty pożyczki, w ratach miesięcznych określonych w kalendarzu spłat (część E umowy pożyczki).

Celem zabezpieczenia pożyczki pożyczkobiorca zobowiązał się do wystawienia i przekazania pożyczkodawcy w dniu podpisania umowy weksla in blanco „nie na zlecenie”, który jest ważny do zapłaty zobowiązań pożyczkobiorcy z tytułu niniejszej umowy.

Integralną częścią umowy pożyczki była deklaracja wekslowa wystawcy weksla, w której pozwana upoważniła powoda do wypełnienia weksla, w szczególności do wpisania domicyliatu i wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu pozwanej łącznie z kosztami sądowymi.

Pożyczkobiorca zobowiązany został do zabezpieczenia spłaty udzielonej pożyczki poprzez wyrażenie zgody na objęcie go ochroną ubezpieczeniową na podstawie umowy ubezpieczenia, o której mowa w punkcie 17 niniejszej umowy oraz do zwrotu kosztów tego ubezpieczenia.

Jeżeli pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności, pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę pożyczki z zachowaniem trzydziestodniowego terminu i wypełnić weksel po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych rat w terminie 7 dni od otrzymania wezwania.

Pożyczkodawca w przypadku wypowiedzenia umowy ma prawo na wekslu in blanco wpisać datę i miejsce zapłaty oraz kwotę nieprzekraczającą kwoty należnej pożyczkodawcy do zapłaty z tytułu pozostałej niespłaconej części pożyczki, wynagrodzenia umownego oraz naliczyć i wpisać:

- a) dla całkowitej kwoty pożyczki – maksymalną wysokość odsetek umownych, na poziomie czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP z dnia zawarcia niniejszej umowy tj. 10% w stosunku rocznym, lub
- b) kwotę w wysokości do 20% z pozostałej do zapłaty całkowitej kwoty do zapłaty tytułem poniesionych kosztów windykacji, nie więcej jednak niż faktycznie poniesione przez pożyczkodawcę koszty tej windykacji i/lub
- c) kwotę wynikającą z tabeli opłat zawartą w punkcie 19.4 niniejszej umowy – punkt 8, 9 i 10 tabeli.

Jeżeli pożyczkobiorca nie spłaci w terminie poszczególnych rat pożyczki lub innego zobowiązania pieniężnego, wynikającego z umowy, w tym zobowiązania naliczonego na podstawie punktu 11.2 umowy, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

Pożyczkobiorca wyraził zgodę na skorzystanie z zastrzeżonej na jego rzecz ochrony ubezpieczeniowej na warunkach określonych w Umowie Grupowego (...) zawartej pomiędzy (...) U. S.A. a powodem, na podstawie szczególnych warunków ubezpieczenia na życie pożyczkobiorców.

Załącznikiem nr 1 do powyższej umowy były szczególne warunki ubezpieczenia (dalej: SUW) na życie pożyczkobiorców, stanowiące podstawę zawarcia umowy ubezpieczenia pomiędzy (...) S.A. (dalej: (...)) a powodem i mające zastosowanie w stosunku do ubezpieczonych (pożyczkobiorców), którzy przystąpią do umowy ubezpieczenia. Na podstawie SUW, (...) zobowiązał się wypłacić świadczenie w przypadku zajścia zdarzenia objętego ochroną ubezpieczeniową, na warunkach określonych w SUW.

Okres ochrony ubezpieczeniowej w odniesieniu do poszczególnych ubezpieczonych równy jest okresowi na jaki została zawarta umowa pożyczki. Za datę objęcia pożyczkobiorcy ochroną ubezpieczeniową uznaje się dzień wypłaty kwoty pożyczki. Warunkiem rozpoczęcia odpowiedzialności jest opłacenie składki w wysokości i terminie wynikającym z umowy ubezpieczenia. Ochrona ubezpieczeniowa wygasa w przypadku odstąpienia pożyczkobiorcy od umowy pożyczki – z dniem odstąpienia. Ubezpieczający (powód) zobowiązany jest do przekazywania składki w wysokości określonej w umowie ubezpieczenia na rachunek bankowy wskazany przez (...) w umowie ubezpieczenia. Wysokość

składki należnej za danego ubezpieczonego oblicza się w szczególności w oparciu o wysokość udzielonej pożyczki oraz okres trwania umowy pożyczki, na podstawie Taryfy składek – dokumentu stanowiącego integralny załącznik umowy ubezpieczenia.

(dowód: niekompletna umowa pożyczki gotówkowej nr (...) z kalendarzem spłaty i załącznikiem nr 1 – k. 33-37, 39, 40, 46, formularz informacyjny – k. 41-42, deklaracja wekslowa – k. 43)

Pozwana dokonała następujących wpłat na poczet spłaty przedmiotowej pożyczki:

- 2 w dniu 2 grudnia 2015 r. wpłaciła 138 zł,
- 3 w dniu 13 stycznia 2016 r. wpłaciła 138 zł,
- 4 w dniu 29 marca 2016 r. wpłaciła 138 zł,
- 5 w dniu 16 maja 2016 r. wpłaciła 100 zł,
- 6 w dniu 8 czerwca 2016 r. wpłaciła 100 zł,
- 7 w dniu 3 sierpnia 2016 r. wpłaciła 100 zł,
- 8 w dniu 30 września 2016 r. wpłaciła 100 zł,
- 9 w dniu 2 listopada 2016 r. wpłaciła 100 zł.

Suma spłat pozwanej wyniosła 914,00 zł.

(dowody: wyciąg z systemu pożyczkodawcy – k. 28)

W dniu 23 marca 2016 r. powód wypowiedział pozwanej umowę pożyczki z zachowaniem terminu 30 dni i wezwał do zapłaty w tym terminie zadłużenia wynoszącego łącznie 5.712,63 zł.

Równoległe powód wypełnił weksel poprzez wpisanie sumy zadłużenia pozwanej.

(dowody: wypowiedzenie umowy pożyczki – k. 8; kserokopia weksla – k. 7, zeznania pozwanej słuchanego w charakterze strony – k. 48v.-49 [00:19:49-00:28:00])

Pozwana znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej i życiowej. Po ponownym zachorowaniu na zapalenie mięśnia sercowego pozbawiona jest możliwości efektywnego wykonywania pracy zarobkowej. Po odjęciu zajęć komorniczych dochody pozwanej wynoszą ok. 700 zł miesięcznie, co nie pozwala jej nawet na zakup leków.

(dowód: zeznania pozwanej słuchanego w charakterze strony – k. 48v.-49 [00:19:49-00:28:00])

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w szczególności na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, które złożone zostały ostatecznie przez obie strony, tj. umowy, deklaracji wekslowej, dokumentacji pożyczkowej (kalendarz spłat, załącznik nr 1 do umowy), dowodów wpłaty, wezwań do zapłaty. Prawdziwości i autentyczności złożonych dokumentów strony nie podważały, nie budziły one również wątpliwości Sądu.

W rozpoznawanej sprawie powód dochodził należności na podstawie weksla, przy czym z uwagi na wątpliwości pozwanej w zakresie naliczonych kosztów windykacyjnych, powód wywiódł prawidłowość treści weksla – i tym samym zasadność swojego żądania – odwołując się do warunków łączącej strony umowy.

Żądanie powoda zasługiwało co do zasady na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że przedstawiony przez powoda weksel był wekslem in blanco, a zatem wekslem niezupełnym w chwili jego wystawienia. Jak wynika z dokumentacji pożyczkowej przedstawionej przez pozwaną, a następnie przez samego powoda, weksel ten został wystawiony w celu zabezpieczenia wykonania przez pozwaną zobowiązania ze stosunku podstawowego – umowy pożyczki. W przypadku zaś weksla o charakterze gwarancyjnym właściwa zobowiązaniu wekslowemu abstrakcyjność, doznaje znacznego ograniczenia. Możliwym jest bowiem przy badaniu zasadności takiego żądania ustalanie czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada rozmiarowi jego odpowiedzialności z zabezpieczonego wekslem stosunku podstawowego i analizowanie w tym celu stanów faktycznych wynikających ze stosunku podstawowego.

Zgodnie bowiem z art. 10 z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawa Wekslowego (Dz. U. nr 37, poz. 282), jeśli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Sytuacja prawna dłużnika z weksla niezupełnego w chwili wystawienia kształtuje się zatem różnie w zależności od tego, kto jest wierzycielem wekslowym. Jeżeli posiadaczem weksla jest pierwszy wierzyciel, wiąże go porozumienie zawarte z dłużnikiem, którego treść w niniejszej sprawie odzwierciedla złożona do akt deklaracja wekslowa. Podpisanie i wręczenie weksla in blanco oparte jest bowiem na zaufaniu do odbiorcy, który powinien wypełnić dokument zgodnie z zawartym porozumieniem. Uzasadnia to obronę wystawcy weksla, że weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 1993 r. w sprawie Acr 607/93 opubl. w OSAiSN nr 11-12/1994 poz. 58, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 listopada 1970 r. I PR 407/70)

W realiach sprawy pozwana słuchana na rozprawie podniosła, że nie kwestionuje ani dochodzonej względem niej części niespłaconego kapitału pożyczki, ani kosztów ubezpieczenia, ani też kosztów naliczonych za udzielenie pożyczki w postaci opłaty przygotowawczej i wynagrodzenia umownego. Poza uznaniem pozwanej znalazły się jednak naliczone przez powoda opłaty windykacyjne.

W odniesieniu do powyższych uwarunkowań wskazać należy, że w ocenie Sądu dopóki stronami stosunku wekslowego pozostają strony stosunku podstawowego zabezpieczanego wekslem, treść art. 10 Prawa wekslowego nie wyłącza możliwości badania stosunku podstawowego przez Sąd z urzędu. Przywołany przepis ogranicza się bowiem w swej treści jedynie do unormowania kwestii zarzutów, jakie wystawca weksla in blanco może przeciwstawić nabywcy, który otrzymał od remitenta weksel wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem. (A. Szponar, Komentarz do prawa wekslowego k. 51). Przepis ten wprost wskazuje na niemożność zasłaniania się przez zobowiązanego z weksla wobec nabywcy wypełnionego weksla in blanco zarzutem, że nie zastosowano się do porozumienia (chyba że nabywca ten nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa), czyli wyklucza co do zasady dla zobowiązanego z weksla możliwość podejmowania obrony przeciw nabywcy weksla z odwołaniem się do treści stosunku podstawowego. Przepis ten nie reguluje natomiast w sposób pozytywny sytuacji prawnej dłużnika wekslowego w sytuacji, gdy posiadaczem weksla jest pierwszy wierzyciel albo jeżeli posiadacz nabył niewypełniony jeszcze weksel. Takiego dłużnika nie ogranicza wówczas treść art. 10 prawa wekslowego. Stanowisko takie zajmowała orzecznictwo już w okresie międzywojennym (orzeczenie SN z dnia 10 czerwca 1932 r., C 1/32 OSP 1933, poz. 51).

Reasumując, przepis art. 10 prawa wekslowego wyznacza zakres badania materialnej podstawy weksla o tyle tylko, że wskazuje okoliczności, w których badanie to jest w ogóle wykluczone (a którą to okoliczność stanowi zbycie weksla przez wierzyciela ze stosunku podstawowego). Zdaniem Sądu rozpoznającego sprawę, przepis ten nie daje podstawy do twierdzenia, że badanie stosunku podstawowego może nastąpić tylko na konkretny zarzut dłużnika i tylko w zakresie objętym zarzutem, albowiem treść przepisu nie wprowadza w tym względzie ograniczeń. W konsekwencji, w ocenie Sądu, w sytuacji gdy ustawodawca dopuszcza przy badaniu zobowiązania wynikającego z weksla gwarancyjnego możliwość badania również stosunku podstawowego, kwestia czy badanie to nastąpić ma na zarzut czy też przez sąd z urzędu, nie jest zagadnieniem odnoszącym się do abstrakcyjności weksla, ale wyłącznie do zakresu stosowania zasady kontryktoryjności.

Abstrakcyjność weksla gwarancyjnego, choć ograniczona opisanymi wyżej zależnościami, przekłada jednakże się na rozkład ciężaru dowodu. Dla wykazania swojego roszczenia z weksla, wierzyciel wekslowy, zobowiązany jest przedłożyć jedynie dokument weksla, na który się powołuje, i wykazać swą tożsamość z osobą remitenta. Nie musi on na etapie wniesienia żądania wykazywać podstawy zobowiązania wekslowego ani tego, że ta podstawa w ogóle istniała, jak też, że weksel, z którego wywodzi swoje żądanie został wypełniony prawidłowo. To na dłużniku wekslowym spoczywa ciężar udowodnienia, że weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem (orzeczenie SN z dnia 24 października 1962 r., OSNCP 1962, poz. 27), czy też, że wypełnienie weksla nastąpiło w oparciu o nieważne w rozumieniu art. 58 kc zapisy umowy. Dla sprostania powyższemu niezbędnym jest wykazanie przez dłużnika treści stosunku podstawowego i treści deklaracji wekslowej.

Mając na względzie powyższe, Sąd uznaje, że dla badania stosunku podstawowego przez Sąd nie jest koniecznym, aby zobowiązany z weksla podniósł precyzyjny zarzut, tj. zarzut polegający na wskazaniu konkretnego uchybienia po stronie wypełniającego weksel. W ocenie Sądu dla powstania po stronie Sądu obowiązku badania zasadności żądania wekslowego wystarczającym jest ogólne zakwestionowanie przez dłużnika wekslowego zasadności żądania wynikającego z treści wyrażonej w wekslu (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 stycznia 2001 r. w sprawie II CKN 25/00, OSNC 2001/7-8/117) i przedłożenie Sądowi materiału dowodowego pozwalającego na zweryfikowanie trafności jego stanowiska.

Sąd orzekający w sprawie stoi na stanowisku, że w sytuacji gdy pozwany, podejmując obronę przez żądaniem, przedkłada Sądowi umowę i porozumienie wekslowe, to zadaniem sądu, jako organu powołanego do stosowania prawa i kontroli jego stosowania przez uczestników obrotu prawnego, jest każdorazowo zbadanie umownych zapisów stosunku podstawowego stanowiących podstawę dla powstania zobowiązania wekslowego przez pryzmat regulacji art. 58 kc. Przyjęcie odmiennego poglądu i zaniechanie przez Sąd kontroli weksla w świetle treści stosunku podstawowego byłoby w ocenie Sądu rozpoznającego sprawę równoznaczne z dopuszczeniem ryzyka swobodnego wykorzystywania przez pożyczkodawcę ekstraordynaryjnego mechanizmu zobowiązania wekslowego do legitymizacji ewentualnych nadużyć w zakresie prowadzonej działalności pożyczkowej.

Koniecznym jest przy tym wskazanie, że kontrola treści stosunku podstawowego nabiera szczególnego znaczenia w sprawach z udziałem konsumenta. Z praktyki orzeczniczej jest bowiem Sądowi wiadomym, że obecnie z usług firm pożyczkowych nie będących bankami korzystają przede wszystkim osoby będące w trudnej sytuacji finansowej i życiowej, które z uwagi na niskie dochody lub brak stałego zatrudnienia czy wiek nie mają wystarczającej zdolności kredytowej, by stać się klientami banku. Powyższym właściwościami typowych pożyczkobiorców towarzyszy przy tym bardzo niska świadomość prawna (choćaby co do maksymalnej wysokości odsetek i kosztów pozaodsetkowych), na także przeświadczenie o możliwości dowolnego ustalenia przez pożyczkodawcę warunków zwrotu pożyczonej kwoty.

W zakresie podanej kwoty z tytułu windykacji, powód zastrzegł jedynie, że kwota obliczona z tego tytułu zgodnie z umową nie może przekraczać 20% z kwoty niespłaconej. Wskazać w odniesieniu do powyższego należy, że żądana przez powoda kwota 938,40 zł „z tytułu windykacji” stanowi odpowiada umownemu limitowi 20% kwoty, jakiej powód żąda z tytułu kapitału (20% z 4.692 zł). Powyższe, zestawione z nieprzedłożeniem przez powoda jakichkolwiek dowodów na dokonanie czynności windykacyjnych, prowadzi do oczywistego dla Sądu wniosku, że żądane przez powoda koszty z tytułu windykacji zostały obliczone nie za rzeczywiste czynności dokonane przez powoda, ale w sposób abstrakcyjny przy zastosowaniu matematycznego wzoru.

W tym miejscu Sąd uznaje koniecznym wskazanie, że w związku z wieloma już rozpoznanymi sprawami z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B., jest Sądowi wiadomym, że wyliczanie wynagrodzenia za rzekome dodatkowe czynności umowne z zakresu windykacji odbywa się nie wedle rzeczywistych kosztów generowanych przez określone czynności, ale niezależnie od ich ilości i rodzaju, wyliczane są one na kwotę stanowiącą właśnie 20% kwoty pozostałej do spłaty.

W odniesieniu do powyższego koniecznym jest wyjaśnienie, co wielokrotnie wskazywali zarówno Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta, a także Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, że ustalenie z góry wysokości opłat windykacyjnych w oderwaniu od kosztów rzeczywiście poniesionych stanowi niedozwolone postanowienie

umowne i nie wiąże konsumenta (por. m. in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. VI ACa 906/13 z dnia 26 lutego 2014 r., wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 kwietnia 2013 r. VI ACa 1526/12).

Dla uwzględnienia żądania zapłaty przez pożyczkobiorcę kosztów windykacji koniecznym jest zatem w pierwszej kolejności wykazanie przez pożyczkodawcę, że w konkretnym stanie faktycznym poniósł określone koszty, nadto, że podjęcie czynności, które doprowadziły do powstania tych kosztów, było uzasadnione. Stanowczo podkreślić należy, że koszty windykacji nie mogą stanowić represji względem pożyczkodawcy i tym samym prowadzić do wzrostu jego zadłużenia ponad kwotę, w jakiej wynikają z rzeczywistych działań pożyczkodawcy, albowiem kwota żądana tytułem kosztów windykacji ma stanowić jedynie rekompensatę kosztów poniesionych z tytułu czynności ukierunkowanych na odzyskanie należności na etapie przesądowym wobec opóźnienia dłużnika. O wysokości kosztów windykacji, które winien ponieść pożyczkobiorca rozstrzygają zatem okoliczności konkretnej sprawy: rodzaj i ilość czynności oraz to, czy podjęcie konkretnych czynności były w danych okolicznościach usprawiedliwione. Koszt tych czynności żądany od pożyczkobiorcy powinien przy tym odpowiadać kosztom realnie poniesionym przez pożyczkodawcę. Tym samym w zakresie, w jakim żądana kwota przewyższa realny koszt windykacji, stanowi ona niewątpliwie źródło nieuzasadnionej korzyści dla pożyczkodawcy i tym samym rażąco narusza interesy klienta.

Mimo zatem dochodzenia przez powoda należności z weksla, Sąd mając wiedzę o mechanizmie ustalenia żądanej kwoty – podaną przez samego powoda w piśmie z dnia 1 lutego 2018 r., zobowiązany był do stanowczego przeciwstawienia się powyższej niedozwolonej praktyce. Jest dla Sądu oczywistym, że powód nie może żądać zapłaty przez pozwaną tytułem kosztów windykacji 20% kwoty pozostałej do zapłaty na podstawie zastrzeżenia umownego ustalającego taką wysokość bez rzeczywistego wykonania czynności generujących takie właśnie koszty, nawet wówczas, gdy dochodzi spełnienia zobowiązania wekslowego. Skoro jest dla Sądu wiadomym, że podstawą dla określenia sumy wekslowej stanowiło abuzywne, nieważne postanowienie umowne, rażąco naruszające interesy pożyczkobiorcy, to niedopuszczalnym w ocenie Sądu byłoby zaakceptowanie powyższego poprzez wydanie wyroku uwzględniającego żądanie w tym zakresie, tylko dlatego, że powód dochodzi roszczenia z weksla.

Powyższe rozważania co do zasadności żądania wynagrodzenia za koszty czynności windykacyjnych pozostają aktualne również zasadniczo co do wszelkich czynności pożyczkodawcy dodatkowych względem jego głównego świadczenia. Tak zatem żądanie powoda zasądzenia na jego rzecz kosztów wystawienia zaświadczeń zasługiwałoby na uwzględnienie tylko wówczas, gdyby powód je rzeczywiście poniósł. Jeśli koszty objęte żądaniem nie znajdują potwierdzenia w faktycznie dokonanych przez pożyczkodawcę czynnościach, żądanie ich zasądzenia uznać należy za nieuprawnione.

Wskazać przy tym należy, opierając się na dotychczasowej praktyce orzeczniczej, że klientami spółki (...) zostają osoby, będące w trudnej sytuacji życiowej, które nie mają z uwagi na dochody bądź wiek, zdolności kredytowej umożliwiającej im zaciągnięcie pożyczki w banku na warunkach znacznie korzystniejszych niż oferowane przez powoda, zwłaszcza w zakresie ewentualnych kosztów windykacji czy opłaty przygotowawczej i składki umowy ubezpieczeniowej zabezpieczającej zwrot pożyczki (które to dodatkowe opłaty zaliczane są w umowie do kapitału pożyczki, „potrącane” są z kwoty pożyczki i stanowią podstawę do naliczania odsetek stanowiących wynagrodzenie za korzystanie przez pożyczkobiorcę z udzielonego kapitału). Osoby te cechuje z reguły bardzo niska świadomość prawna co do korzyści, jakie pożyczkodawca może zgodnie z prawem osiągnąć z udzielonej im pożyczki (wszelkie koszty pożyczki odczytywane są przez nich jako odsetki od pożyczzonej kwoty), nadto co do znaczenia weksla w obrocie prawnym.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania i wiedzę co do treści umów kreujących stosunek podstawowy zabezpieczony wekslem, uzyskaną w innych sprawach z udziałem powoda, Sąd rozpoznający sprawę uznaje koniecznym stanowcze sprzeciwienie się praktyce powodowej spółki nadużywania mechanizmu zobowiązania wekslowego dla uzyskiwania korzystnych dla siebie rozstrzygnięć, które w znaczącej mierze nie zasługiwałyby na uwzględnienie, gdyby oceniane były wedle ogólnej reguły dowodowej art. 6 kc. Skoro zatem Sąd w oparciu o materiał złożony do sprawy miał możliwość zbadania, czy żądana przez powoda kwota ustalona została prawidłowo, w szczególności, czy nie została ona ustalona w oparciu o zapisy umowne sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub rażące

naruszające interesy konsumenta jak też zbadania, czy powód nie żąda zapłaty za czynności, których w istocie nie wykonał, dopełnienie powyższego było jego obowiązkiem. Przyjęcie odmiennego poglądu, tj. wyższości abstrakcyjnego charakteru weksla nad obowiązkiem sądu czuwania nad zgodnością zapisów umownych z przepisami prawa (nawet jeśli Sąd zna ich treść jedynie z twierdzeń powoda), byłoby w ocenie Sądu równoznaczne z wypaczeniem idei sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

W tym stanie rzeczy, w punkcie I wyroku Sąd działając na podstawie art. 720 K.c. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.136,23 zł, która odpowiada sumie: niespłaconego przez pozwaną kapitału w wysokości 1.086 zł, kosztów ubezpieczenia w wysokości 2.301 zł, opłaty przygotowawczej w wysokości 363 zł, wynagrodzenia umownego w wysokości 304 zł oraz kwocie umownych odsetek za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od zadłużenia przeterminowanego od dnia wymagalności poszczególnych rat do dnia wniesienia pozwu w łącznej wysokości 82,23 zł. Jednocześnie na mocy art. 481 § 1 K.c. Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda dalsze odsetki umowne za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia wniesienia pozwu do dnia wyrokowania.

W punkcie IV wyroku Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Rozstrzygając o żądaniu pozwu Sąd musiał wziąć pod uwagę wniosek pozwanej o rozłożenie świadczenia na raty. Wniosek ten został oparty na art. 320 K.p.c., który stanowi, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć zasądzone świadczenie na raty.

Komentowany przepis wprowadza szczególną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, dając Sądowi możliwość wydania orzeczenia zasądzającego roszczenie powoda z uwzględnieniem interesów pozwanego w zakresie czasu wykonania wyroku. Jest to tak zwane moratorium sędziowskie. W doktrynie podkreśla się, że powyższa instytucja uprawnia Sąd do modyfikowania treści łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, dlatego też powinna być ona stosowana w sposób ostrożny i z uwzględnieniem wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu powoda. Modyfikacja ta przejawia się w przesunięciu terminu płatności określonych części świadczenia oraz ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r. - III PZP 11/70). Literatura przedmiotu przyjmuje, iż wymagane dla rozłożenia zasądzonego świadczenia szczególnie uzasadnione wypadki zachodzą, jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody (A. Jakubecki, Komentarz do art. 320 Kodeksu postępowania cywilnego [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366, LEX 2013; P. Telenga, Komentarz aktualizowany do art. 320 Kodeksu postępowania cywilnego [w:] A. Jakubecki (red.), Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, LEX 2014).

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że rozważając o możliwości rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty Sąd musi pogodzić sprzeczne interesy wierzyciela i dłużnika. O ile Sąd rozpoznający niniejszą sprawę zgadza się z generalnym twierdzeniem, że trudna sytuacja materialna strony pozwanej może uzasadniać zastosowanie wyżej wskazanej instytucji, o tyle jednak stoi również na stanowisku, że rozłożenie świadczenia na raty musi wiązać się z przekonaniem, iż dłużnik chce spłacić swoje zadłużenie, a ponadto zasądzone raty muszą stanowić dla powoda jakąkolwiek wartość ekonomiczną, a nie być czysto symbolicznym świadczeniem.

Uwzględniając powyższe Sąd uznał, że na gruncie niniejszej sprawy wniosek strony pozwanej jest zasadny. Nie ulega wątpliwości, że pozwana niewątpliwie znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, albowiem jest przewlekle i ciężko chora, a uzyskiwane przez nią dochody nie starczą jej na pokrycie kosztów leczenia. Mimo to pozwana poczuwała się do obowiązku spłaty swojego zobowiązania i sporadycznie, ale konsekwentnie przekazywała powodowi zaległe raty pożyczki. Świadczy to o woli strony spłaty zadłużenia i rokuje na pomyślne wykonanie zobowiązania. Z drugiej strony Sąd musiał mieć na względzie, że raty płacone przez pozwaną powodowi muszą przedstawiać

jakąkolwiek wartość ekonomiczną, a nie być czysto symbolicznym świadczeniem. Stąd też Sąd w punkcie II wyroku działając na podstawie art. 320 K.c. zdecydował o rozłożeniu zasądzonego świadczenia na 35 rat – 34 raty po 120 zł i ostatnia w kwocie 56,23 zł.

W punkcie III sentencji, na podstawie art. 355 § 1 K.p.c. Sąd zdecydował o umorzeniu postępowania w zakresie kwoty 500 zł, albowiem powód cofnął pozew w tym zakresie po dokonaniu kolejnej spłaty części zobowiązania przez pozwaną. Sąd uznał cofnięcie pozwu za skuteczne, gdyż zostało ono dokonane zgodnie z treścią art. 203 § 1 K.p.c. Czynność powoda jest dopuszczalna również dlatego, że nie jest ona sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego oraz nie zmierza do obejścia prawa (art. 203 § 4 K.p.c.). W związku z tym Sąd uznał, że powód cofnął pozew ze skutkiem prawnym.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął w punkcie V sentencji na podstawie art. 102 K.p.c. Stanowi on, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Jednocześnie nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację Sądowi, który dokonuje tego przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r. - II CZ 210/73; T. Demencki, Komentarz do art. 102 Kodeksu postępowania cywilnego [w:] A. Jakubecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, LEX 2012).

Sąd ustalił, że pozwana D. B. znajduje się w ciężkiej sytuacji materialnej i życiowej. Pozwana jest osobą schorowaną, której brakuje pieniędzy na leczenie. Oznacza to, że obciążenie pozwanej dodatkowymi kosztami spowodowałoby powstanie kolejnego zobowiązania przyczyniającego się do jej ubóstwa. Z tej też przyczyny Sąd zdecydował o nieobciążeniu pozwanej kosztami procesu.